

Merijärven kunta
Kunnantie 1
86220 Merijärvi

Valtiovarainministeriö

MERIJÄRVEN KUNNAN LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Keväällä 2012 kunnat antoivat lausuntoja Kunnallishallinnon rakenne – työryhmän selvityksestä. Valtioneuvosto on jatkanut kuntarakennemuutostusta edelleen samoilla linjoilla huolimatta selvityksen saamasta negatiivisesta palautteesta kuntien taholta.

Koko kuntauudistushankkeen aikataulu on edelleen liian kireä ja kuntia ajetaan valtion toimesta edelleen kaavamaisesti suurempiin yksiköihin ottamatta huomioon kuntien erilaiset taloudelliset ja toiminnalliset tilanteet eri puolilla maata. Valtioneuvosto ei edelleenkään ole ottanut missään määrin huomioon tutkijoiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä tehokkaimmasta kuntakoosta eri palvelujen osalta tai palvelujen tuottamistavasta. Valtioneuvoston tavoite on luoda joka puolelle maata kaavamainen ratkaisu, joka toteutetaan suuruutta ihannoiden. Tavoitellun kaltaiset ratkaisut eivät tule helpottamaan julkisen talouden tilannetta vaan kiristävät sitä samalla kun palvelut heikkenevät suurella osalla kuntalaisista.

Lakiluonnoksessa nähdään ainoana vaihtoehtona kuntaliitos ja vahva peruskunta. Kunnille tulee kuitenkin antaa mahdollisuus myös vaihtoehtoisin toimintamalleihin. Kunnat ovat luoneet erilaisia yhteistyöverkostoja keskenään. Valtion ei tule toiminnallaan tuhota näitä verkostoja etenkin kun niiden avulla on pystytty tuottamaan kuntalaisille palveluja tehokkaasti ja taloudellisesti.

Selvitysvelvollisuudesta, selvityspenusteista (ml. poikkeuspeneusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Kuntarakennelakiluonnos sisältää erilaisia kriteerejä ja selvityspenusteita, jotka täyttävälle kunnille tulisi lakiluonnoksen mukaan velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä. Esitetyt penusteet eivät perustu mihinkään tutkimustietoon tai sitä ei ainakaan ole missään vaiheessa tuotu esille. Onko 20.000 asukkaan kunta elinkelpoinen, mutta sen alle oleva kunta elinkelvoton? Eikö laadukasta perusopetusta voi järjestää alle 50 oppilaan vuosiluokalle? Kunnan taloudellista tilannetta koskevan selvityspenusteen tarkoituksena on luonnoksen mukaan vahvistaa kunnan taloudellista kantokykyä. Yhdistämällä taloudelliselta kantokyvyltään heikkoja kuntia, uuden ison kunnan kantokyky ei tule kasvamaan, vaan pikemminkin päinvastoin.

Kunnallisalan tutkijoiden mukaan optimaalista kuntakokoa ei ole. Lainsäädäntöön ei tulekaan sisällyttää lainkaan väestöpohjavaatimuksia. Suuren volyymin sosiaali- ja terveystenvelveluja ei tule velvoittaa siirtämään tehottomiin yli 50.000 asukkaan väestöpohjan kokonaisuuksiin. Tutkimusten mukaan useimmissa kunnallisissa palveluissa 20.000 asukkaan molemmiin puolin olevalla väestöpohjalla on kyetty tuottamaan hyvät palvelut edullisimmin.

Kunnallisen päätöksenteon siirtäminen pakolla kaavamaisesti isoille julkisille järjestäjille tulee nostamaan palvelutuotannon kustannuksia ja julkisen talouden kestävyysvaje kärjistyä edelleen. Kaavamaisia ratkaisumalleja tulee välttää ja luoda kunnille mahdollisuuksia vaihtoehtoihin. Tähän päästään luopumalla tiukasta normiohjauksesta ja yksityiskohtaisesta lainsäädännöstä.

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Lakiluonnoksen sisältämät aikataulut ovat äärimmäisen kireitä ja epärealistisia. Kunnat pakotetaan nopealla aikataululla tekemään päätöksiä, joita ei ole voitu valmistella riittävästi. Aikataulun kireydellä kunnat pakotetaan tekemään hätiköityjä ja huonosti valmisteltuja päätöksiä, jotka vaikuttavat kuntien ja kuntalaisten elämään vuosikymmenien ajan ja ovat useissa tapauksissa lopullisia. Valtioneuvoston tulisi ottaa kuntarakennemuutoksessa samoin kuin muissakin uudistuksissa aikalisä ja antaa kunnille ainakin aikaa rauhassa miettiä päätöksiä ja sitoutumistaan erilaisiin toimintatapoihin. Päätöksiä yhdistymiselvityksistä ja mahdollisista kuntaliitoksista ovat kunnissa tekemässä uudet kunnanvaltuustot ja usein uudet valtuutetut, joiden tiedot päätettäviksi tulevista asioista ovat vielä hatarat.

Kuntarakennelain valmistelu tulee tehdä samaan aikaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen sekä muiden samanaikaisesti valmisteltävien uudistusten kanssa. Kaikkien uudistusten ratkaisut tulee olla tiedossa lopullisia päätöksiä tehtäessä. Tällöinkin kuitenkin kokonaisnäkömyksen kunnallisen palvelutuotannon järjestämisestä tulee ohjata uudistusprosessia.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta; yhdistymisavustus

Valtioneuvosto on lakiluonnoksessa kaventamassa radikaalisti kuntien perustuslaillista itsemääräämisoikeutta ottamalla itselleen oikeuden määrätä kuntajaon muutoksesta. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien ns. kriisikuntien osalta tämä on vielä hyväksyttävää, mutta muutoin kuntien tulee antaa tehdä yhdistymispäätökset itsenäisesti.

Isompaa kriisikuntakokonaisuutta ei tule kuitenkaan tule sallia liitettäväksi pienempään terveeseen kunnan talouteen, mikäli pienemmän terveeseen kunnan valtuusto ei liitosta halua. Kuntien mahdollinen yhdistyminen ei saisi aiheuttaa valtionosuuksien menetyksiä.

Yhdistymisavustusten kohdentaminen liitostilanteista aiheutuviin ylimääräisiin kustannuksiin on järkevää. Tarpeettomia konsulttiselvityksiä ei tule tukea.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kalajoen kaupunki ja Merijärven kunta ovat muodostaneet sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistoiminta-alueen vuoden 2009 alusta lukien. Kalajoen kaupunki järjestää perusturvan palvelut isäntäkuntana Merijärven kunnan asukkaille. Himangan kunta teki vuoden 2010 alusta kuntaliitoksen Kalajoen kaupungin kanssa.

Yhteistoiminta-alueen muodostamisella ja kuntaliitoksella on tavoiteltu sitä, että Kalajoen seudulla verkostomaisesti toimien pystytään takaamaan nyt ja tulevaisuudessa asukkaille hyvät palvelut taloudellisesti kestävältä pohjalta. Palvelujen tuottamisessa on ollut keskeistä asiakaslähtöisyys, ennaltaehkäisy ja varhainen tuki.

Yhteistoiminta-alueen muodostaminen ja kuntaliitos ovat olleet monella tapaa onnistuneita päätöksiä. Palvelujen laatu ja saatavuus on ollut kohtuullista. Henkilökunnan rekrytointi on onnistunut hyvin. Kalajoen yhteistoiminta-alue on menestynyt hyvin aluehallintoviraston selvittäessä palvelujen saatavuutta Pohjois-Suomessa.

Valitessaan Kalajoen yhteistyökumppaniksi perusturvan palvelujen järjestämisessä Merijärvellä tavoiteltiin Kalajoen hyvää palvelutasoa ja edullisia palvelutuotannon kustannuksia. Yhteistoiminta-alueen muodostamisen jälkeen Merijärven perusturvan kustannukset ovat laskeneet. Kalajoella perusturvan kustannusten kasvu on ollut maltillista ja yhteistoiminta-alueen asukkaille on pystytty edelleen tarjoamaan laadukkaat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Yhteistoiminta-alueen isäntäkunnan Kalajoen kaupungin talous on tasapainossa ja mahdollisuudet selvittää tulevaisuuden palveluhaasteista ovat hyvät.

Kalajoen yhteistoiminta-alueen myönteisten kokemusten pohjalta Alavieskan ja Pyhäjoen kunnat ovat sopineet Kalajoen kaupungin ja Merijärven kunnan kanssa yhteistoiminta-alueen muodostamisen selvittämisestä. Tässä noin 20.000 asukkaan väestöpohjan kokonaisuudessa Kalajoki järjestäisi sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut kaikkien neljän kunnan alueella. Alue on maantieteellisesti järkevä ja kuntien näkemyksen mukaan myös muutoin yhteistoiminta-alueella on kaikki edellytykset järjestää suuren volyymin perusturvapalvelut. Erikoissairaanhoidon ja eräiden muiden suurta väestöpohjaa edellyttävien palvelujen tuotanto ostetaan yhteistyökumppaneilta.

Kalajoen kaupunki sekä Alavieskan, Merijärven ja Pyhäjoen kunnat ovat sitoutuneet tähän yhteistoiminta-alueen selvittämiseen eikä näkemyksemme mukaan alueellamme ole tarpeen tehdä muita selvityksiä.

Mikäli suuren volyymin perusturvan lähipalvelut pakotettaisiin siirtämään tarpeettoman suuren toimijan järjestettäväksi kustannukset tulisivat nousemaan ja palvelu heikentymään. Samalla asukkaiden valintamahdollisuudet vähenisivät ja demokraattinen ohjaus heikkenisi. Suurimmat sosiaali- ja terveystaloudellisten palvelujen tuottajat eivät ole tähän astikaan olleet laadullisesti tai hinnaltaan parhaita palvelujen tuottajia.

Merijärvellä 28.2.2013

KUNNANHALLITUS

Kari Jokela
Kunnanjohtaja